ISSN 2078-6077.
Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. 2014. Випуск 15 С. 224–235
Proceedings of History Faculty of Lviv University. 2014. Issue 15. P. 224–235

УДК 378.4.011.3:34-057.4К.Стефко(477.83-25)“1875/1966”

ПРОФЕСОР ПРАВА КАМІЛЬ СТЕФКО (1875–1966): ЛЬВІВСЬКИЙ ПЕРІОД ЖИТТЯ

Степан БІЛОСТОЦЬКИЙ
Львівський національний університет імені Івана Франка,
Кафедра давньої історії України та архівознавства

Професор К. Стефко (1875–1966) – один з відомих польських правників, який усе своє життя віддав служінню науці. Науковцем став у Львові. Один із засадничих науки цивільного процесуального права. Впродовж 1907–1939 рр. викладав на факультеті права Львівського університету. Брав активну участь у житті університету як член Сенату, виконував обов’язків ректора, декан факультету, керівник кафедр цивільного процесуального права, теорії права, порівняльного слов’янського права. Єдиний правник у групі науковців проф. С. Кульчинського, які прибули до Вроцлава з метою відновити там університет. У 1945/1946 рр. очолював факультет права і адміністрації Вроцлавського університету. Виступив ініціятором створення Вищої Торгівельної Школи у Вроцлаві, в якій був ректором. Наукову діяльність вміло поєднував з практикою. Професійну кар’єру розпочав на посаді судді. Займався адвокатською практикою. Брав активну участь у роботі Кодифікаційної комісії, був членом Компетенційного Трибуналу. Головні наукові праці з теорії цивільного процесу написав у Львові.

Ключові слова: Львівський університет, професор, адвокат, суддя, австрійське процесуальне право, цивільний процес, міжнародне процесуальне право, Кодифікаційна комісія, Компетенційний Трибунал

Ім’я професора Каміля Стефка тісно пов’язане з історією Львівського університету. Одні вважають його видатним представником історичної школи права[1], інші – знаним фахівцем у галузі цивільного права довоєнного періоду[2], треті – фахівцем у галузі міжнародного приватного процесуального права[3]. Разом з тим, у вітчизняній історико-правовій науці, на відміну від польської, досі немає студії, присвяченої його професійній та науковій діяльності[4]. Польські вчені значну увагу приділяють праці професора у Вроцлавському університеті та його науковій діяльності в повоєнний період. Дослідження містять короткий біографічний виклад, в яких львівський період життя подається доволі стисло. До певної міри, це пов’язано з тим, що К. Стефко, мабуть, не дуже любив згадувати міжвоєнний період, описував його доволі лаконічно[5].

Спробуємо дослідити життєвий та науковий шлях К. Стефка в період праці у Львові.

Життєвий шлях. Початок кар’єри. Каміль Ігнацій Стефко народився 8 квітня 1875 р. в місті Золочеві на Львівщині[6]. Його батько Михайло був суддею[7], мати – Камілія Лемох, дочкою відомого професора математики Ігнація Лемоха (1802–1875)[8]. Дитячі роки провів у Самборі, де 17 червня 1892 р. закінчив гімназію. За прикладом батька вступив на факультет права і політичних вчень Львівського університету, який закінчив у 1897 р. Провчившись два роки, добровільно вступив на однорічну військову службу, яку проходив у Львові до

© Білостоцький С., 2014

вересня 1895 р. рядовим[9]. Таке рішення було зумовлене добровільним виконанням громадянського обов'язку, встановленого законом "Про військо" від 5 грудня 1868 р[10]. Особи, яким виповнилося 17 років та здобули відповідну освіту, мали право добровільно піти на однорічну службу за умови власного повного матеріяльного утримання і права жити вдома, а не у казармах (§21). Якби він не зголосився добровільно, то після виповнення 20 років був би призваний на службу на три роки.

В університеті К. Стефко відвідував лекції таких викладачів: др. Л. П'єтака – Історія інститутів римського права, Дигести, Римське спадкове право, Австрійське торівельне і вексельне право; др. С. Шаховського – Римський цивільний процес; др. А. Яновіча – Історія держави і права Німеччини, Німецьке приватне право; др. І. Шараневича – Історія австро-угорської монархії; др. Г. Рошковського – Загальне військове право, Міжнародне приватне право, Енциклопедія права і політичних наук, Міжнародне право; др. Раціборського – Етика; др. В. Абрахама – Право католицької церкви; др. Л. Фінкеля – Вступ до загальних справ; др. Е. Тілля – Австрійське приватне право; др. С. Гризєцького – Австрійське карне право; др. В. Пілята – Історія соціяльної економіки, Австрійське адміністративне право; др. Острожинського – Лекції з соціяльної економіки; др. С. Ґлобінського – Лекції з науки про бюджет, Лекції з політичної економіки, Статистика в Австрії; др. А. Балясітса – Юрисдикційна норма і цивільна процедура, Цивільний процес і виконавча ординація; др. С. Старжинського – Загальне і австрійське політичне право[11]. За підсумками навчання успішно склав екзамени: у 1894 р. з правничо-історичних дисциплін[12], 1897 р. – з цивільного процесу[13].

Професійну кар'єру розпочав з практичної роботи в суді. Так, 10 серпня 1897 р. голова Вищого Крайового суду у Львові А. М. Тхожніцкий звернувся до президії цього суду про призначення К. Стефка на посаду авскультанта в Крайовому суді у Львові для походження судової практики[14]. Закінчивши практику в 1898 р., успішно склав екзамен з політичної економіки, політичного права, науки і законодавства про бюджет[15], а вже в наступному році отримав право заступити посаду судді. Дня 3 серпня 1899 р. міністр справедливости видав рескрипт, яким призначив К. Стефка на посаду ад'юнкта повітового суду в Бродах, надавши йому IX рангу службовця. Склавши присягу 22 серпня 1899 р., через чотири дні розпочав виконувати посадові обов'язки. Мабуть, практична юриспруденція у провінційному місті йому не дуже подобалася. Будучи внуком відомого львівського професора, він мріяв про наукову кар'єру[16]. У зв'язку з цим, звертався до вищих судових інстанцій про переведення до Львова. Не отримавши очікуваної відповіді, звільнився з посади судді за власним бажанням. У своїй автобіографії від 30 вересня 1946 р. відзначив, що в Бродах працював до 31 серпня 1901 р.[17], хоч з архівних документів довідуємося, що з суду був звільнений 31 грудня того року[18]. Такий крок не сподобався у Відні, йому відмовили в переведенні до Львова[19]. Керівник повітового суду в Бродах Ґарволінський у характеристиці на

підлеглого відзначив, що "судівництво понесло велику втрату" оскільки, К. Стефко "добре знався на законодавстві, швидко вникав в суть спору, був сумлінний, завжди тактовний з учасниками процесу, як на роботі, так і в приватних стосунках поводився зразково, спеціялізувався на вирішенні безспірних та цивільних справ"[20]. Після звільнення з суду, влаштувався на посаду помічника адвоката до канцелярії крайового адвоката в Тернополі доктора С. Погорецького, де працював від 1 січня 1902 р. до 1 вересня 1903 р.[21] В липні 1902 р. отримав ступінь доктора права у Львівському університеті[22]. З Тернополя переїхав до Львова, влаштувавшись на роботу до канцелярії адвоката, доктора права М. Біліка, з яким працював до 1905 р.[23] Тоді ж у Вищому Крайовому Суді у Львові на відмінно ("celujące") склав екзамен на право займатися адвокатською діяльністю[24]. Після прийняття присяги адвоката (5 вересня 1905 р.) продовжував навчання на факультеті права і філософії Берлінського університету[25]. Відвідуючи лекції професорів Гелвінга (цивільне процесуальне право), проф. Вольфа (цивільний кодекс), проф. Кіппа (цивільний процес), активно писав габілітаційну роботу[26]. Повернувшись до Львова в 1906 р., подав до захисту наукову роботу на тему "O mieszkaniu wedle austriackiej procedury cywilnej"[27]. Дослідження рецензували проф. А. Балясітс і проф. А. Яновіч[28]. Паралельно К. Стефко займався адвокатською практикою. У травні 1907 р. відбувся успішний захист габілітаційної роботи (рескрипт австрійського Міністерства віросповідань, релігії та освіти від 16 жовтня 1907 р., L.41.043).

Викладач університету. У навчальному 1907/08 р. Сенат Львівського університету надав приватному доцентові К. Стефку право "veniam legendi" лекцій з "Австрійського цивільного процесуального права" та "Права доказів в австрійському цивільному процесі"[29]. В 1909 р. через хворобу (ischias) змушений був покинути викладацьку роботу та поїхати на лікування[30]. В серпні 1910 р. К. Стефко отримав звання надзвичайного професора з австрійського судового цивільного процесу та право викладати у Львівському університеті[31]. Відразу після цього, він припинив адвокатську діяльність, передавши канцелярію і справи адвокатові, докторові права Октавіанові Ґлаватому. У 1910/11 н. р. викладав курс "Виконавчі статути"[32]. За активну наукову діяльність К. Стефко отримав урядову річну стипендію на наукове закордонне стажування, яке проходив впродовж 1912 р.[33] Саме через це був звільнений від обов'язку присяжного судді при Крайовому Карному Суді у Львові, будучи обраним на початку року[34]. В березні 1914 р. на засіданні професорів Львівського університету, декан проф. А. Балясітс запропонував надати К. Стефкові можливість викладати на кафедрі цивільного процесу. Зроблено подання до Міністерства, однак, відповідь так і не надійшла.

З початком Першої світової війни змінилося спокійне життя львівської професури. В 1914/1915 н. р. в Університеті відмінили навчання. В серпні 1914 р. переважна більшість професорів покинула місто[35]. З числа працівників факультету права залишилось 7 професорів та 2 доценти[36]. 1 серпня 1914 р. К. Стефко був

мобілізований до війська в чині офіцера, де перебував до 20 жовтня 1915 р.[37] Можна припустити, що з війська був звільнений завдяки старанням професора А. Балясітса, який залишив університет, передавши кафедру проф. К. Стефкові[38].

З цього часу кар'єра К. Стефка пішла стрімко вгору – не було й року, коли б він не займав керівних посад в Alma mater. У 1915/16 та 1916/17 н. рр. учений репрезентував факультет у Сенаті університету[39]. Відтак 30 березня 1916 р. він отримав звання звичайного професора з цивільного процесу[40]. Вже в наступному році (1917/18) обійняв посаду декана, а в 1918/19 н. р. виконував обов'язки декана, позаяк С. Старжинський на засіданні ради факультету 24 березня 1919 р. відмовився від посади[41]. Крім цього, К. Стефко займав посаду декана в 1926–1929 рр., заступника – 1919/20, 1929–1932 рр., керівника кафедри цивільних процедур (1919), цивільного процесуального права (1930–1939), теорії права (1930–1939), відділення порівняльного слов'янського права (1930–1939)[42]. У 1918/19, 1936–1938 рр. він був членом дисциплінарної комісії для студентів університету[43].

Дня 27 вересня 1919 р. Сенат університету ухвалив створити комісію для розробки статуту університету. До її складу ввійшов також і К. Стефко[44]. Однак, проєкт статуту цій комісії не вдалося розробити.

Разом з цим, 15 березня 1933 р. в Речі Посполитій прийнято закон про академічні школи[45]. Він мав на меті зміцнити роль та вплив міністра віросповідань та публічної освіти на вищі навчальні заклади, обмеживши їхню автономію. Міністр визначався вищою владою над академічними установами, здійснював безпосередній нагляд, отримав права, які до того належали органам самоврядування вишів (ст. 4). Він погоджував та подавав на затвердження Президентові кандидатуру на посаду ректора. У разі не погодження міністром кандидатури ректора, збори представників факультетів зобов'язані були проводити повторні вибори (ст. 9. ч. 3–4). Міністр отримав право ліквідовувати, створювати кафедри і факультети, інші підрозділи[46]. Більшість львівської академічної спільноти критично поставилися до нововведень. Результатом реформи стала ліквідація п'яти кафедр на факультеті права: римського права (проф. М. Хлямтач), історії польського права, політичної економіки (проф. С. Ґлобінський), судового кримінального права і процесу (проф. Ю.Новотний), сучасного загального і польського політичного права (проф. Е. Дубановіч). Однак, окремі професори, серед яких К. Стефко, зміни підтримали[47]. Проти прихильників урядових реформ виступили студенти, влаштувавши страйки, невідомі особи побили проф. З. Черного і проф. К. Стефка[48].

У червні 1933 р. відбулися вибори ректора Львівського університету, на яких переміг М. Хлямтач. Однак, міністр відмовився затвердити його на посаді. На повторних виборах переміг Г. Гальбан, який, зрештою, і став ректором. Проте, тяжка хвороба не дозволила йому приступити до виконання обов'язків, він помер 13 грудня 1933 р.[49] Міністр Я. Єджеєвіч відмовив Сенатові в затверджені на посаду ректора з чотирьох запропонованих кандидатів, призначивши виконувачем обов'язків ректора проф. К. Стефка, який до того був проректором[50]. Це

не могло не відобразитися на його стосунках з членами Сенату, до якого входили декани, їхні заступники, представники факультетських рад. Достатньо конфліктною була поведінка професора у боротьбі за призначення на посаду завідувача кафедри торгівельного і вексельного права доц. М. Гонзатка – учня К. Стефка. Проректор Р. Льоншан де Бер'є запропонував, а Рада факультету підтримала обрати керівником цієї кафедри проф. М. Аллєрханда, який керував нею від 1931 р. Перед затвердження цього рішення Міністерством, проф. К. Стефко приватно звернувся до заступника міністра Б. Жонголловіча з проханням його відхилити й відмовитися затверджувати габілітацію Р. Пйотровского, який був потенційним кандидатом на цю посаду аж до призначення М. Гонзатка[51]. Прохання були почуті. М. Гонзатка в 1934/35 н. р. призначили виконувачем обов'язків керівника кафедри, а в 1935–1939 рр. він очолював кафедру[52]. Відхилили й затвердження габілітації Р. Пйотровского з мотивацією, що "запропонована робота не містить істотного прогресу в обраній галузі права"[53]. Проте, в наступному році її було затверджено, а одночасно Р. Пйотровского перевели до Варшавського університету[54]. Після таких дій, можна припустити, що відносини К. Стефка зіпсувалися з Р. Льоншаном та М. Аллєрхандом. Не цілком дружні стосунки були в К. Стефка з керівником кафедри політичного права і права націй Л. Ерліхом[55].

У міжвоєнний період К. Стефко викладав курси, присвячені теорії права, національному і міжнародному судівництву, міжнародному цивільному праву, зокрема, загальну теорію права (1921/22, 1929–1939)[56], теорію права (1927/28)[57], організацію судівництва (1921–1931)[58], міжнародне і міжкрайове право вирішення спірних і безспірних спорів (1921/22, 1930/31)[59], міжнародне процесуальне право (1923/24, 1927–1930)[60], міжнародне право (1928/29), цивільне процесуальне право (1929–1939)[61], право про банкрутство (1936–1939)[62], безспірний процес (1936–1939)[63], міжнародне процесуальне і виконавче право (1931/32, 1935–1939)[64].

Професор дбав не тільки про свою особисту кар'єру, а й про кар'єру своїх вихованців. Його учнями були професори М. Гонзатко, М. Валіґурский, доктор В. Мікушевський, заступник прокурора Окружного суду у Львові С. Косінський[65].

Від вересня 1939 р. до Львова прийшла не тільки осінь, але й новий радянський режим. Для одних це була окупація[66], для інших – нове вільне життя[67]. Встановлення "народної влади" супроводжувалося "арештами і оголошення заручниками" поміщиків, князів, дворян капіталістів, працівників урядових адміністрацій, поліції тощо[68]; депортацією та розстрілами; провокацією міжетнічних конфліктів. Зрештою, 28 вересня 1939 р. під час засідання Сенату університету з ініціативи Тимчасового управління у Львові організовано мітинг з вимогою про перехід на навчання за радянськими програмами[69]. Від жовтня 1939 р. виш поступово почали реформувати в напрямку радянізації та українізації: офіційною мовою справочинства визначено українську, запроваджено її обов'язкове вивчення та читання лекцій[70]. Розпорядженням ректора М. Марченка від 03 січня 1940 р. №103 звільнено "неблагонадійних" професорів

(27 осіб). Серед них був і проф. К. Стефко[71]. Водночас тривали арешти. Зокрема, були заарештовані проф. С. Ґрабский, проф. Л. Дворжак, др. С. Косінський, асистент К. Стефка[72]. У квітні почалася друга хвиля депортації населення Західної України до Сибіру. Тому, маючи всі шанси потрапити в списки "реакційних представників", проф. К. Стефко у травні 1940 р. покинув Львів і переїхав до Варшави[73].

Робота в Кодифікаційній комісії. Дня 03 червня 1919 р. Сейм Польщі ухвалив закон про створення Кодифікаційної комісії[74]. Її завданням була підготова законопроєктів з цивільного та кримінального права для усіх територій держави, розробка інших законопроєктів, за рішенням Сейму чи дорученням Міністра Справедливости (ст. 2). Головна ідея функціонування Комісії полягала у створенні незалежної інституції з повною свободою діяльности, дорадчого, консультативного органу з розробки законопроєктів для Сейму без права законодавчої ініціативи[75]. З 44 членів комісії (4 керівники і 40 членів), 19 репрезентувало Варшаву, 11 – Краків, 8 – Познань і 6 – Львів (М. Аллєхандр, А. Доліньскі, Р. Льоншан, Ю. Макаревіч, Ю. Новотний, К. Стефко)[76]. Початково Комісія поділялася на цивільний і кримінальний відділи. 21 травня 1920 р. сформовано підкомісію з питань судівництва у складі 7 осіб, до якої увійшов К. Стефко[77]. Його призначили одним з доповідачів із законопроєкту з питань устрою судівництва в цивільних справах, а Ю. Новотного – в кримінальних справах. Праця над законопроєктом тривала до 1924 р. К. Стефко вважався одним з прихильників німецької моделі судівництва. Опонентом виступав захисник англо-французької моделі А. Моґільницький[78]. За проєктом К. Стефка передбачалося створення судів загального судівництва (повітові, окружні апеляційні та Найвищий суди), що мали розглядати цивільні та кримінальні справи (ст. 27). Проєкт визначав статус суддів, торгівельних лавників, кандидатів у судді, судових виконавців і службовців суду. Поданий проєкт викликав жваву дискусію. Його недоліком вважали те, що "організація судів ґрунтується на діяльності суддів з академічною освітою", не передбачено участі громадян в судочинстві, за винятком суду присяжних[79]. Члени Комісії відзначили, що судівництво виступає єдиною суспільною ділянкою, яка має бути вільною від "політичної напруги" і "змінного суспільного світогляду"[80]. Участь громадян при розгляді справ потрібна для здійснення нагляду суспільства за діяльністю судів, з метою виховання поваги та для власного переконання в їх професійності, безсторонності і справедливості. Зазначалося, що проєкт не узгоджується з приписами Конституції від 17 березня 1921 р. щодо функціонування мировых судів. За результатами обговорень К. Стефко підготував чотири проєкти закону. Дискусійність і несприйняття членами комісії запропонованих законопроєктів спричинилися до того, що кримінальний відділ уповноважив проф. Моґільницького розробити розділ щодо суду присяжних, Міністерство справедливости розробило свій законопроєкт про суддів і прокурорів[81]. Член Комісії Я. Ямонтт, даючи оцінку проєктові К. Стефка вказав, що він був більше австрійським, ніж сама Австрія[82].

К. Стефко у своїй автобіографії зауважив, що працював над проєктами закону про виконавче провадження, ІІІ розділом закону про банкрутство (провадження в справах про банкрутство)[83]. Про якість підготованих документів свідчить той факт, що закон про виконавче провадження від 27 жовтня 1932 р. був чинний до 1 січня 1965 р.[84], а закон про банкрутство від 24 жовтня 1934 р. зі змінами діяв до 1 жовтня 2003 р.[85]

Суддя Компетенційного Трибуналу. Конституцією Республіки Польща від 17 березня 1921 р. запроваджено Компетенційний Трибунал, завданням якого було вирішення спорів з питань компетенції адміністративних і судових органів влади (ст. 86). На виконання конституційних засад 25 листопада 1925 р. прийнято Закон про Компетенційний Трибунал[86]. Він складався з двох голів суду і 14 суддів, яких призначав президент за поданням Ради міністрів (ст. 2). Проф. К. Стефко був членом Трибуналу в 1932–1937 рр.[87] та повторно призначений на цю посаду терміном на п'ять років згідно з розпорядження президента від 2 травня 1939 р.[88]

Приватне життя в порівнянні з кар'єрою було в К. Стефка на другому плані. Вперше він одружився в 1922 р. у віці 47 років з Яніною Войцеховською, дочкою Аполінарія Хайдзйьони і Марії з родини Ногатів. Шлюб зареєстрували у Варшаві[89]. Батьки дружини були заможні люди: володіли нерухомістю у Варшаві та маєтком Урсинів під Варшавою[90]. Сімейне життя було не цілком щасливим. Дружина в 1924 р. тяжко захворіла менінґітом мозку, лікування тривало чотири місяці[91]. Після цього потребувала постійного лікування і догляду: страждала на анемію, головокружіння та втрату свідомости[92]. Значні витрати на лікування змушували К. Стефка просити в університеті матеріяльну допомогу на лікування для себе та дружини. Реабілітацію він проходив на курортах в Бадені (Австрія), Ґрадо (Італія), Вяреґґіо (Італія) та місцевих курортах[93]. Зрештою, 2 березня 1927 р. окружний суд Львова розірвав шлюб Каміля з Яніною. Рішення підтвердили суди апеляційної і касаційної інстанцій[94]. Вдруге К. Стефко одружився 16 грудня 1933 р. в Катовіцах з Ядвіґою Вілковною. Вона народилася 30 серпня 1891 р., походила з дому Ходаків[95]. Цікавим є той факт, що К. Стефко в документі зазначений вдівцем, при тому, що в декларації від 16 грудня 1932 р., якій він сам і склав, вказав себе як неодружений[96]. Ядвіґа була розлучена в судовому порядку та мала від першого шлюбу дочку Анну, 1919 р. народження[97]. У січні 1934 р. виконувач обов'язків ректора, професор К. Стефко звернувся до ректорату університету з проханням надати "доплату на помешкання" та "інші доплати, що належать одруженому". Зрештою, 5 лютого 1934 р. ректорат ухвалив рішення призначити щомісячні доплати на утримання помешкання та фінансову допомогу для дружини і дитини, починаючи від січня поточного року[98]. Рідних дітей у К. Стефка нього не було.

Власного помешкання у Львові вчений не мав. У різні періоди мешкав на пл. Бернардинським 2а (суч. пл. Соборна)[99], вул. Глинянській, 15 (вул. Донцова)[100], вул. Супіньского 13 (вул. Коцюбинського)[101], вул. Ягеллонській 20/22 (вул. Гнатюка)[102].

Професор К. Стефко покинув Львів у віці 65 років. Відважитись на такий крок літній з різними болячками людині, мабуть, було дуже складно. Адже, заради цього міста він у молодості відмовився від кар'єри судді. Працюючи у Львівському університеті, став науковцем-цивілістом, отримав визнання в наукових колах та створив свою школу теорії цивільного процесу. Саме в університеті зробив успішну кар'єру, перебуваючи на посадах керівника кафедри, декана факультету, виконувача обов'язків ректора. Не залишивши Львова, невідомо, чи не спіткала б його доля депортованих чи вбитих професорів?

THE PROFESSOR OF LAW KAMIL STEFKO (1875–1966): LVIV PERIOD OF LIFE

Stepan BILOSTOTSKYI
Ivan Franko National Univeristy of Lviv,
Department of Ancient History of Ukraine and Archives Studies

Professor K. Stefko (1875–1966) is one of the famous Polish lawyers, who dedicated all his life to science. His scientific views were formed in Lviv. He is one of the founders of the science of civil procedure. During the 1907–1939 he taught at the Faculty of Law of Lviv University. He took an active part in the life of the University as a member of the Senate of the University, a Deputy Rector, Dean of the faculty, a Head of the department of civil procedure, theory of law, comparative Slavic law. He was the only lawyer in the group of Prof. S. Kulchytskyi's scientists who came to Wroclaw to restore Wroclaw University. In the 1945–1946 he headed the Faculty of Law and Administration of this University. He was initiator of creation of the Higher School of Economics in Wroclaw, where he became a rector. He skillfully combined scientific work with practice. He began his professional career as a judge. He took an active part in the work of the codification committee and was a member of competence of the Tribunal. His major scientific papers on the theory of civil procedure were written in Lviv.

Key words: Lviv university, professor, lawyer, judge, Austrian procedural law, civil procedure, international procedural law, codification commission, competence Tribunal.

[1] Історія університету // джерело доступу: http: // lnu.edu.ua.

[2] *Калинович В. І.* Розвиток юридичної науки у Львівському ордена Леніна державному університеті ім. Івана Франка / В. І. Калинович // Вісник Львівського ордена Леніна державного університету ім. Івана Франка. – Львів: Видавництво Львівського університету, 1963. – Серія юридична. – № 1(5). – С. 24.

[3] *Berutowicz Włodzimierz*. Kamil Stefko – / W. Berutowicz // Uczeni Wrocławscy (1945–1979). – Wrocław, 1980. – S.103.

[4] Kamil Stefko – człowiek i dzieło // Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki. – Warszawa; Wrocław: Państwowe wydawnictwo naukowe, 1967. – S. 5–7; *Mądrak H.* Stefko Kamil / H. Mądrak // Słownik biograficzny. – Warszawa, 2005. – Tom 177. – S. 269–271; Kamil Stefko // Wrocławskie środowisko akademickie. Twórcy i ich uczniowie 1945–2005. – Wrocław; Warszawa; Kraków: Wydawnictwo "Zakład Narodowy im. Ossolińskich", 2007. – S. 324–325; Koredczuk Józef. Kamil Stefko – omnibus nauk prawnych / J. Koredczuk // Uczeni prawnicy na przestrzeni wieków, pod red. M. Marszała i J. Przygodzkiego. – Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2006. – S. 170–180.

[5] Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – Kamil Stefko. – RK-120. – S. 1, 5–6, 8; ibid.: Album dwudziestolecia Uniwersytetu Wrocławskiego, imienia Bolesława Bieruta we Wrocławiu 1945-1965. Uniwersytet życiorysy. – Kamil Stefko. – Sygnatura AU-0734/I. – S. 525–528.

[6] Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – RK-120. – S.1.

[7] Батько, Михайло Стефкó, працював суддею у міському повітовому суді в Золочеві від 1874 до 1879 року. З-поміж 9 суддів тільки він мав ступінь доктора права. Потім був переведений до повітового суду в Самборі // Див. Szematyzm królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim na 1874 rok. – Lwów, 1874. – S.136; Szematyzm królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim na 1878 rok. – Lwów, 1878. – S.85; Szematyzm królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim na 1892 rok. – Lwów, 1892. – S.71.

[8] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С.93.

[9] Там само. – С.45.

[10] Ustawa wojskowa z dnia 5 grudnia 1868 r. N 8 // Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królewstwa Galicyj i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem. – Rok 1869. – Cześć II. – S. 8.

[11] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко.. – С. 96.

[12] Там само. – С.94.

[13] Там само. – С.95.

[14] Там само. – С.97–98.

[15] Там само. – С.99.

[16] Професор Ігнацій Лемох (1802–1875) до 1840 р. працював чиновником придворної канцелярії будівництва у Відні. У 1840–1870 рр. був професором практичної геометрії, деканом і продеканом філософського факультету, очолював кафедру математики, у 1854/55 рр. – ректором Львівського університету. Виступав одним із ініціяторів створення Технічної Академії у Львові, де викладав геометрію (1847–1848). Детальніше див: *Притула Я.* Лемох Ігнацій / Ярослав Притула // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Л-Я. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – Т. ІІ. – С. 31. ę

[17] Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – RK-120. – S. 1.

[18] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 100, 101.

[19] Там само. – С. 102.

[20] Там само. – С. 103.

[21] Там само. – С. 105.

[22] Там само. – С. 133.

[23] Там само. – С. 107.

[24] Там само. – С. 106.

[25] Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – RK-120. – S. 5, 8.

[26] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 121.

[27] Там само. – С. 40.

[28] Там само. – С. 33.

[29] Там само. – С. 35, 37, 140.

[30] Там само. – С.150, 158.

[31] Там само. – С. 8.

[32] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С.10.

[33] Там само. – С. 2, 3.

[34] Там само. – С. 3.

[35] *Beck A.* Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie pod czas inwazji rosyjskiej w roku 1914/15 / A. Beck. – Lwów, 1915. S. 3.

[36] *Beck A.* Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie pod czas inwazji rosyjskiej w roku 1914/15 / A.Beck. – Lwów, 1915. S. 3; *Redzik A.* Prawo prywatne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie / A. Redzik. – Warszawa: Wydawnictwo C.H.Beck, 2009. – S. 5.

[37] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 45,118, 133.

[38] Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – RK-120. – S.5.

[39] *Redzik A.* Prawo prywatne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie/ A. Redzik. – Warszawa: Wydawnictwo C.H.BECK, 2009. – S. 370

[40] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 113.

[41] *Redzik A.* Prawo prywatne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie/ A. Redzik. – Warszawa: Wydawnictwo C.H.BECK, 2009. – S. 370, 371.

[42] Ibid. – S. 370, 371.

[43] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С.78; Skład Uniwersytetu w latach akademickich 1936/37 i 1937/38. – Lwów, 1937. – S.7

[44] *Redzik A*. Prawo prywatne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie/ A. Redzik. – Warszawa: Wydawnictwo C.H.BECK, 2009. – S.20.

[45] Ustawa z dnia 15 marca 1933 r. o szkołach akademickich // Dziennik Ustaw, 1933. – Nr. 29, poz. 246 i 247.

[46] *Draus Jan*. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie 1918-1946. Portret kresowej uczelni / J.Draus. – Kraków: Księgarnia Akademicka, 2007. – S. 40.

[47] Оборонцями Міністерського варіянту реформ в частині обмеження самоврядування вишів і прав студентів виступали проф. С. Закжевский, З. Черни, Є. Ковальский, К. Хилінський, Е. Жилінський, В. Мозоловский (Mozołowski) // Детальніше див. *Draus J.* Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie 1918–1946. Portret kresowej uczelni / J. Draus. – Krakow: Ksiegarnia Akademicka, 2007. – S. 41.

[48] *Draus J.* Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie 1918–1946. Portret kresowej uczelni / J. Draus. – Kraków: Księgarnia Akademicka, 2007. – S. 41; *Redzik A.* Prawo prywatne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie/ A. Redzik. – Warszawa: Wydawnictwo C.H.BECK, 2009. – S. 27.

[49] *Draus J.* Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie 1918–1946. Portret kresowej uczelni / J. Draus. – Kraków: Księgarnia Akademicka, 2007. – S. 43.

[50] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 83, 85, 86.

[51] *Redzik A*. Prawo prywatne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie/ A. Redzik. – Warszawa: Wydawnictwo C.H.BECK, 2009. – S. 73.

[52] Ibid. – S.77.

[53] Ibid. – S.74.

[54] Ibid. – S.75.

[55] Ibid. – S.105.

[56] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 139; Program wykładów na rok akad. 1929/30. – Lwów, 1929. – S. 8; Program wykładów na rok akad. 1930/31. – Lwów, 1930. – S. 13; Program wykładów na rok akad. 1931/32. Skład Uniwersytetu w latach 1930/31 i 1931/32 – Lwów, 1931. – S. 11; Program wykładów oraz skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów, 1932. – S. 9; Spis wykładów na rok akad.1933/34. – Lwów, 1933. – S. 8; Spis wykładów na rok akad.1934/35. – Lwów, 1934. – S. 7; Spis wykładów na rok akad.1935/36. – Lwów, 1935. – S.8; Spis wykładów na rok akad.1936/37. – Lwów, 1936. – S. 8; Spis wykładów na rok akad.1937/38. – Lwów, 1937. – S. 8.

[57] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 167.

[58] Там само. – С. 88–90, 140, 152, 156, 167, 168.

[59] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 140; Program wykładów na rok akad. 1930/31. – Lwyw, 1930. – S. 14.

[60] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 152, 165, 167; Program wykładów na rok akad. 1929/30. – Lwów, 1929. – S. 13.

[61] Program wykładów na rok akad. 1929/30. – Lwów, 1929. – S.8; Program wykładów na rok akad. 1930/31. – Lwów, 1930. – S.13; Program wykładów na rok akad. 1931/32. Skład Uniwersytetu w latach 1930/31 i 1931/32 – Lwów, 1931. – S.18; Program wykładów oraz skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów, 1932. – S. 15; Spis wykładów na rok akad.1933/34. – Lwów, 1933. – S. 14; Spis wykładów na rok akad.1934/35. – Lwów, 1934. – S. 13;

[62] Spis wykładów na rok akad.1936/37. – Lwów, 1936. – S. 20; Spis wykładów na rok akad.1937/38. – Lwów, 1937. – S. 20.

[63] Spis wykładów na rok akad.1936/37. – Lwów, 1936. – S. 20; Spis wykładów na rok akad.1937/38. – Lwów, 1937. – S.21.

[64] Program wykładów na rok akad. 1931/32. Skład Uniwersytetu w latach 1930/31 i 1931/32 – Lwów, 1931. – S. 18.

[65] Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – RK-120. – S.50; *Redzik Adam*. Prawo prywatne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie/ A. Redzik. – Warszawa: Wydawnictwo C.H.BECK, 2009. – S.355–357, 363.

[66] *Deresiewicz J.* Okupacja niemiecka na ziemiach polskich włączonych do Rzeszy. 1939–1945. – Poznań, 1950; *Klafkowski A*. Okupacja niemiecka w Polsce w świetle prawa Narodów. – Poznań, 1946; *Maciejwski T.* Historia ustroju i prawa sądowego Polski/ T. Maciejwski. – Warszawa, 2011. – S. 344–345. *Зашкільняк Л.* Історія Центрально-Східної Європи/Л.Зашкільняк. – Львів, 2001. – С. 463–465; *Расевич В.* Leopolis multiplet/ В.Расевич // Leopolis multiplet. – К.: Грані-Т, 2008. – С. 49; *Снайдер Т.* Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569–1999/ Т. Снайдер. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. – С. 193.

[67] Звернення Тимчасового управління м. Львова до населення з приводу звільнення Червоною армією західноукраїнських земель, встановлення влади народу від 03.10.1939 р. // Історія Львова в документах і матеріалах. Збірник документів і матеріалів. – Київ: Наукова думка, 1986. – С. 211; Історія Львова. – Київ: Наукова думка, 1984. – С. 226; *Грицак Я.* Нарис історії України. Формування модерної. української нації XIX–XX століття / Я. Грицак. – Київ: Видавництво "Генеза", 2000. – С. 211–212.

[68] Витяг з директиви НКВС СРСР № 20177 щодо діяльності оперативних груп НКВС на території західних областей України та Білорусії від 15.09.1939 року // Митрополит Андрей Шептицький у документах радянських органів державної безпеки (1939–1940 рр.) – Київ, 2005. – С. 19–20.

[69] Історія Львова. Короткий нарис. – Львів: Видавництво Львівського університету, 1956. – С. 226.

[70] *Redzik A*. Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1936–1946 / A. Redzik. – Lublin, 2006. – S. 124.

[71] *Draus J.* Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie 1918–1946. Portret kresowej uczelni / J. Draus. – Kraków: Ksiegarnia Akademicka, 2007. – S. 79.

[72] *Redzik A*. Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1936–1946 / A. Redzik. – Lublin, 2006. – S. 222–223.

[73] Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – RK-120. – S. 1.

[74] Ustawa z dnia 03 czerwca 1919 r. o komisji kodyfikacyjnej // Dziennik Ustaw, 1919. – Nr. 44, poz. 315.

[75] *Grodzicki S.* Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej/ S.Grodzicki // Czasopismo prawno-historyczne, 1981. – T. XXXIII. – Zeszyt 1. – S. 52.

[76] Komisja kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Podkomisja ustroju sądownictwa. T. 1. – Warszawa, 1925. – S. 1

[77] Komisja kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Podkomisja ustroju sądownictwa. T. 1. – Warszawa, 1925. – S. 3.

[78] *Koredczuk J.* Kamil Stefko – omnibus nauk prawnych / J. Koredczuk // Uczeni prawnicy na przestrzeni wieków, pod red. M. Marszała i J. Przygodzkiego. – Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2006. – S. 171.

[79] Komisja kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Podkomisja ustroju sądownictwa. Tom 1. – Warszawa, 1925. – S. 23.

[80] Ibid. – S. 24.

[81] Ibid. – S. 4.

[82] *Koredczuk J.* Kamil Stefko – omnibus nauk prawnych / J. Koredczuk // Uczeni prawnicy na przestrzeni wieków, pod red. M. Marszała i J. Przygodzkiego. – Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2006. – S. 171

[83] Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – RK-120. – S. 8.

[84] Prawo o sądowem postępowaniu ekzekucyjnem z dnia 27 października 1932 r. // Dziennik Ustaw, 1932. – Nr. 93, poz. 802 i 803.

[85] Prawo upadłościowe z dnia 24 paźdz³ernika 1934 r. // Dziennik Ustaw, 1934. – Nr.93, poz. 834.

[86] Ustawa z dnia 25 listopada 1925 r. o Trybunale Kompetencyjnym // Dziennik Ustaw, 1925. – Nr. 126, poz. 897.

[87] Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – RK-120. – S. 5.

[88] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 80

[89] Там само. – С. 79.

[90] Там само. – С. 190.

[91] Там само. – С. 159.

[92] Там само. – С. 158.

[93] Там само. – С. 150, 158.

[94] Там само. – С. 169.

[95] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 226; Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. – RK-120. – S. 1.

[96] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 122.

[97] Там само. – С. 196а.

[98] Там само. – С. 196.

[99] Там само. – С. 123.

[100] *Reichman F.* Księga adresowa Król. Stoł. miasta Lwowa. – Lwów, 1913. Rocznik 17. – S. 405.

[101] Skład uniwersytetu w latach akademickich 1936/37 i 1937/38. – Lwów, 1937. – S. 17.

[102] Державний архів Львівської області. Фонд 25, опис 5, справа 1815. – Каміль Стефко. – С. 133.